YAYINCILIK AÇISINDAN İZMİR'DE İLK RADYO İSTASYONU VE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GELENEKSEL MÜZİK YAYINLARI

(THE FIRST RADIO STATION IN IZMIR AND TRADITIONAL MUSIC BROADCASTING FROM PAST TO PRESENT)

Doç. Dr. Hüseyin YALTIRIK•

Abstract

In addition to its contribution to education and training today, it can be said that the media, which is effective in a wide range of areas of our lives, especially in the fields of news, advertising, culture and art, originally consisted of newspapers and radio broadcasts. Especially as the audio media, radio has an important place and importance in the history of the Republic. Radios have taken on a great task as the biggest window to the world in daily life, especially in rural areas, from the news that the people describe as 'agencies', to advertising, culture and art events. This is the beginning of the mission to educate while entertaining in general has been one of the main functions of the Radios of Turkey. While fulfilling this function, an important and historical purpose was also fulfilled to protect the integrity of the country from Edirne to Kars by making the sound of the east to the west and the sound of the north to the south with traditional music broadcasts. Radio broadcasting since 1927 in Turkey is institutionalized and traditional Turkish music has reached audiences through radio broadcasts as effective. However, with the introduction of Muzaffer Sarısözen and '*Yurttan Sesler*' in 1940, folk songs and in this context, folk music and folk literature products were taken from the public and transferred to the public again. The origin of radio broadcasting in Izmir is based on the fair phenomenon. Initially only during the fair time, at the fair area, it was established for only the need to bring together their families by announcing children lost, by a broadcasting center can be described as 'Municipal Announce Center of Fair', then it became Turkey's one of the major regional and national radio stations and is ongoing. Izmir Radio is the first radio in Izmir in the field of broadcasting. This radio station is one of our rare organizations that have evolved in the field of business both in the technical field and within the framework of the operating system, laws and regulations. In this study, Izmir Radio will be examined from four different perspectives: a) The stages of its establishment b) The understanding and principles of broadcasting c) Traditional music broadcasts from the past to the present d) The effect of Izmir radio on the cultural life of Izmir residents.

Key Words: Izmir, Radio, Broadcasting, Traditional Music

• TRT İzmir Radyosu THM Ses Sanatçısı; hsyltrk@yahoo.com.tr ; https://orcid.org/0000-0002-7987-8582

Giriş

Günümüzde eğitim ve öğretime katkısının yanı sıra haber, reklam, kültür ve sanat alanları başta olmak üzere hayatımızın her alanında, geniş bir yelpazede etkili olan medya, başlangıçta gazete ve radyo yayınlarından ibaretti denebilir. Özellikle duysal medya olarak radyo, Cumhuriyet tarihimizde önemli bir yere ve öneme sahiptir. Halkın 'ajans' olarak nitelediği haberlerden, reklam, kültür ve sanat olaylarına kadar günlük hayatın içinde özellikle kırsal kesimlerde dünyaya açılan en büyük pencere olarak radyolar büyük bir görev üstlenmişlerdir. Bu görevlerin başında genel olarak eğlendirirken eğitmek Türkiye Radyolarının temel işlevlerinden biri olmuştur. Bu işlev yerine getirilirken öncelikle geleneksel müzik yayınlarıyla doğunun sesini batıya, kuzeyin sesini güneye duyurmak suretiyle Edirne'den Kars'a kadar yurt bütünlüğünün korunmasına yönelik önemli ve tarihî bir amaç da yerine getirilmiştir. Türkiye Radyoculuğu 1927 yılından itibaren kurumlaşmış ve Geleneksel Türk Müziği Radyo yayınları yoluyla etkili olarak dinleyiciye ulaşmıştır. Bununla beraber 1940 yılından itibaren Muzaffer SARISÖZEN ve 'Yurttan Sesler'in de devreye girmesiyle türküler ve bu bağlamda halk müziği ve halk edebiyatı ürünleri halktan alınıp işlenerek yine halka aktarılıp sevdirilmiştir.

İzmir'de radyo yayıncılığının kökeni fuar olgusuna dayanmaktadır. Başlangıçta sadece fuar zamanı İzmir Fuar alanına ve sadece kaybolan çocukların anons edilerek aileleriyle buluşturulması ihtiyacına yönelik kurulan, *Belediye Fuar Anons Merkezi* olarak da nitelenebilecek bir yayın merkezi, sonraları Türkiye'nin belli başlı bölgesel ve ulusal radyo kanalları arasına girerek hizmet vermiş ve devam etmektedir.

İzmir'in yayıncılık alanında ilk radyosu İzmir Radyosu'dur. Bu radyo istasyonu kuruluşundan günümüze hem teknik alanda hem de işletim sistemi, yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde işletme olarak alanında evrim geçirerek gelişen ender kuruluşlarımızdan biridir. Bu çalışmada İzmir Radyosu dört farklı açıdan incelenecektir: a) Kuruluş aşamaları b) Yayıncılık anlayışı ve prensipleri c) Geçmişten günümüze sürdürülen geleneksel müzik yayınları d) İzmirlinin kültürel yaşamına İzmir radyosunun etkisi.

Kuruluş aşamaları

İzmir'de bir radyo kurma fikri İzmir fuarının geliştirilmesiyle ortaya atılmıştır. Gerek kaybolan çocukların ailesiyle buluşturulması ve gerekse ihtiyaç duyulan müzik yayını, fuarda bir radyo verici istasyonu kurulmasını gündeme taşımış ve zamanın belediye başkanı Rauf ONURSAL'ın direktifleriyle ilk çalışmalar başlatılmıştır. Fuarın gelişmesiyle beraber ihtiyaçlar da beraberinde artmaya başlamış ve radyonun kurulmasına yönelik ilk toplantı 6 Mart 1951 tarihinde konuya ilişkin Fuar Müdürlüğünde yapılmıştır. Bu toplantıda öncelikli

olarak şu iki konu ele alınmıştır: 1-Teknik cihaz ve donanım[1] 2- Yayın personeli, yayın günleri ve saatleri. İlk planda ağırlıklı görüş Cumartesi ve Pazar günleri yayın yapılması karar altına alınır. Bu dönemde müdürlüğünü tedviren dönemin İzmir Belediye Başkanlığı Yazı işleri Müdürü Rüştü ŞARDAĞ'ın yapmasına karar verilir. Geçici bir program hazırlanması için komisyon kurulması kararlaştırılır. 7 Mart 1951 yılında yapılan toplantıya Rüştü ŞARDAĞ (Belediye Yazı İşleri Müdürü), Osman Faruk VERİMER (Milli Eğitim Müdürü), Fuat Edip BAKSI, Hikmet BOZKURT, Asım KÜLTÜR, Dr. Hüsamettin PETEK, Ahmet AKSOY, Nurettin ULUERER, Şinasi REVİ ve Haluk CANSIN katılmışlardır.[2] Toplantıda yayın içeriğinin bölgesel karakter taşıması görüşü benimsenmiş ve bu doğrultuda 'Ege Müzik Folkloru, Klasik Müzik, İzmir'in Yetiştirdiği Değerler, Tarihî Akideler, Ege Mitolojisi, Coğrafî Özellikler, Çocuk Saati, İzmir Basınından Özetler ve Skeçler' ayrıca, her hafta Atatürk ile ilgili bir programın yapılması ve yayınlanması da toplantıda karar altına alınmıştır. Bu toplantıda müzik ve söz yayını için olmak üzere iki alt komite kurulur ve müzik yayınları komitesinin başına İzmir Türk Musikisi Derneği Başkanı Ahmet AKSOY[3] getirilir.

Açılışın yapılacağı ilk gün birkaç defa ilan edilmesine rağmen her defasında engeller çıkmış ve bir türlü yayına geçilememiştir. 5 Mart 1951 günü 48 m. üzerinden bir saatlik bir deneme yayını yapılır ve Yunan radyoları dâhil aynı metre üzerinde birçok yayınla karışma olur, sonuç alınamaz. Bu kez 47 m. üzerinden deneme yayını yapılır. Bu sırada şehirde basın konuyla yakından ilgilenirken, müzik konulu dernek, kurum ve kuruluşlar da yayınlarda yer alabilmek için etkin girişimlerde bulunurlar.

Mart ayının ikinci haftasından itibaren verici cihazların ve yayın kalitesinin test edilmesine ilişkin kısa süreli deneme yayınlarında bulunulur. Bu denemeler sonuç verip 'ses-yayın ideali' gerçekleşince İzmir Radyosunun 24 Mart 1951 Cumartesi günü açılacağı duyurulur. Bu haber üzerine İzmir Emniyet yetkilileri Belediye idaresine Hükümet izni alınmadığı için yayının yapılamayacağını hatırlatırlar. Derhal harekete geçilip süratle gereken izin Bakanlar Kurulundan alınır ve daha önce ilân edilen tarihte saat 12.00 de sürekli yayına başlar. Devlet ve hükümet yetkililerinin de hazır olduğu açılış töreni saat 11.30 da radyo evi binası önünde Belediye Başkanı Rauf ONURSAL'ın açış konuşmalarıyla başlar. ONURSAL, bir şehir için radyonun ne kadar önemli olduğuna ilişkin bir konuşma yapar ve ardından kurdele kesilerek davetlilerle beraber ilk yayın bizzat stüdyodan dinlenir.

Bakanlar Kurulundan 20 Nisan 1951 tarihinde bir karar çıkmış ve İzmir Radyosu 70 W. kısa dalgadan yayın yapan resmi bir yayın postası olarak kabul edilmekle beraber aynı kararda yayınlara bazı kısıtlayıcı kurallar da getirilerek izin verilmiştir.[4]

İzmir Belediyesi tarafından Fuarın 9 Eylül Kapısı girişinde iki odalı küçük bir

---

1 Bu hususta Mühendis Hilkat Bolulu verici istasyonu dâhil ilk çalışmaları başlatmış, bizzat ilk teknik cihaz ve donanımı sağlamış ve cihazları ilk olarak çalıştırmıştır.

2 ***Yeni Asır*** Gazetesi, 2 Mart 1951 (Fuar Radyosu); ***Yeni Asır*** Gazetesi,8 Mart 1951.

3 Ahmet Aksoy, Bestekâr Muallim İsmail Hakkı Bey'in oğludur. ***Demokrat İzmir*** Gazetesi, İzmir, 7 Mart 1951.

4 ***Demokrat İzmir***, 28 Nisan 1951.

binada kurulan radyo istasyonunun gücü daha da arttırılarak 150 W. gücünde, 45 metre, 6600 kilohertz olarak kısa dalga üzerinden yayınlara başlanmıştır. 1953 yılına kadar yayınlarını İzmir Belediyesine bağlı olarak sürdüren radyonun tanıtma sinyali davul ve zurnalardan kaydedilen 'Harmandalı Zeybeği'nin girişidir. İlk gün yayınında şu program akışı uygulanmıştır:

12.00 Açılış ve Günün Programı; 12.10 Halk Türküleri; 12.25 Haberler; 12.30 Saz Eserleri (Kemanî Saim Özsoy İdaresinde); 13.00 Şen Melodiler; 13.15 Amatör Müzik Saati; 13.45 Sevilmiş Türkçe Şarkılar; 13.55 Fasıl Musikisi (İlyas Tonguç İdaresinde); 14.25 Son Haberler; 14.30 Kapanış.

Akşam yayınları 17.00 de başlıyor ve kapanış ise saat 21.00 de tamamlanıyordu. 24 Mart 1951 günü akşam program akışı da şöyleydi:

17.00 Açılış, Program ve Akşam Haberleri. 17.15 Ege Türküleri (İzmir Şehir Bandosu Tarafından). 17.30 Fasıl Musikisi. 18.00 İzmir'den Şarkılar (Asım Kültür Tarafından). 18.10 Küçük Piyano Solistleri (4–9 Yaş Arası). 18.30 Serbest Saat. 18.40 Seçilmiş Tangolar. 18.50 Amatör Müzik Saati. 19.05 Hemşerilerimizle Aylık Konuşmalar (Rauf Onursal). 19.15 Klasik Türk Musikisi Korosu (Yöneten: Ahmet Aksoy). 19.30 İzmir Röportajları. 19.40 Yurt Havaları. 20.10 Batı Müziğinden Melodiler. 20.20 Destanlar İçinde (Fuat Edip Baksı). 20.40 Dinleyicilerle Baş başa. 20.50 Oyun Havaları. 21.00 Yarınki Program ve Kapanış.

Yayınlar haftanın belli günlerinde üç teknik elemanla canlı yapılıyordu. İzmir'e ve yakın çevreye yayınlarını ulaştıran radyonun denetim altında olması istenmiş ve günlük siyasi anlayışlara eşit uzaklıkta durmasının sağlanması amacıyla basında yazılar çıkmış ve eleştiriler yapılmıştır. Özellikle Anadolu gazetesinde 21 Haziran 1951 tarihinde çıkan bir yazıda Belediyeler yasasının radyo kurma salahiyetinin bulunmadığı açıkça yazılıyor ve Belediye yönetimi eleştiriliyordu. Bu süreçte radyo yayınları zaman zaman acımasızca eleştirilere uğruyordu.[5] Öte yandan 21 Haziran 1951 tarihli Demokrat İzmir Gazetesi ise radyonun Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bağlanması için Bakanlar Kuruluna sunulduğunu yazıyordu.

Bakanlar kurulu kararı ve 3222 sayılı telsiz yasası gereğince 1 Mart 1952 tarihinden itibaren İzmir Radyosu Belediye'den alınıp *Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü*'ne devredilmiş ve böylece Türkiye'nin üçüncü devlet radyosu olmuştur.[6] Bu devredilişe ilişkin

[5] ***Hürriyet*** Gazetesi, İstanbul, 15 Haziran 1951.

[6] Kurulduğu günden itibaren belediyenin bir yayın organı olamayacağına ilişkin basında çok eleştiriler alan İzmir Radyosu, Basın Yayın ve Turizm Müdürlüğüne devredildiği andan itibaren artık günlük yayın çizelgesi ile müzik yayınları oranları da Radyo Dairesi tarafından belirlenir. Haber bültenleri ve Radyo Gazetesi de İstanbul Radyosu'nda olduğu gibi Ankara Radyosu'ndan naklen alınarak yayınlanmaya başlar. Devir işlemi İzmir Defterdarlığı huzurunda Belediye ile Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü temsilcileri arasında gerçekleşir. 2 Nisan 1952 günü radyo binasında yapılan sözleşme ile radyo tamamen Basın Yayın ve Turizm Müdürlüğü malı olur. Bu tarihten itibaren de müdürlüğüne İstanbul Radyosu yapımcılarından Ümit Halit Demiriz vekâleten atanır. Bu geçiş sürecinin nihaî tarihi TRT'nin resmi sitesindeki "tarihçe" kısmında 1953 olarak yazılıdır.

Bakanlar Kurulu Kararının tarihi, bir kaynakta 16 Mart 1951'dir.[7] Bununla beraber İzmir Radyosu'nun Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne geçmesi 18 Mart 1953 tarihli *Demokrat İzmir Gazetesi* haberine göre 1 Nisan 1952 tarihinde gerçekleşmiştir.

Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce hazırlanan protokol sözleşmesi İzmir Valiliği ve Belediye Başkanlığınca onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Protokol sözleşmesinin 6. maddesine göre sözlü yayınlar komitesinden başka bir de müzik komitesinin oluşacağı ve bu komitede görev alacaklar da şöyle sıralanmıştır:

MÜZİK KOMİTESİ

a) Milli Eğitim Müdürü veya mümessili,
b) Müzisyen Üye
c) Müzisyen Üye (Eski öğretmen okulu veya Devlet Konservatuarı mezunu ve halen İzmir'deki okullarda müzik öğretmeni olarak bulunacaktır.

Ayrıca yine sözleşmeye göre açılış anonsundan önce ve kapanış anonsundan sonra olmak üzere İstiklâl Marşını dinletmek mecburi tutulmuş ve kapanış anonsunda 'Allah rahatlık versin sayın dinleyicilerimiz' denmesi karar altına alınmıştır. Müzik yayınlarında oran saptaması yapılmış ve Türk Müziği yayınları %50, Batı Müziği yayınları da % 50 olarak belirlenmiştir.

Bu sırada Radyonun bulunduğu binanın yeterli olmaması nedeniyle radyo yine fuar içinde eski Manolya Bahçesi bitişiğindeki Atlı Spor Kulübü binası dâhil 2012 metre karelik bir alana taşınmıştır.[8] Hilkat Bolulu tarafından iki oda stüdyo haline getirilmiş ve sanatçılar için bir prova odası ile bir de çalışma odası tahsis edilmiştir.

İzmir Radyosunda İzmir'in kurtuluşuna dair ilk canlı yayın Dokuz Eylül 1951 tarihinde yapılmış ve Belkahve'den başlayıp Konak meydanında gösterilerle sona eren etkinlikler canlı olarak yayınlanmış ve bu yayın İzmirliler tarafından çok büyük coşku ve memnunlukla karşılanmıştır. Sonraki günlerde fuar içindeki bazı gazinoların gece programları da naklen verilir.

1952 yılı İzmir Radyosunun yayıncılığında teknik açıdan pek başarılı bir yıl değildir. Verici cihazında sıklıkla meydana gelen arızalar yayınların aksamasına yol açacaktır. Bu durum idarenin elinde yeterli sayıda 'lamba' olmayışından kaynaklanır.

Kısa dalgadan yayın yapan İzmir Radyosu 1957 yılından itibaren 400 Watt gücüyle

---

[7] Bkz. Dr. Uygur Kocabaşoğlu; "Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna", (TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yayınları No: 442, Ankara, 1980.

[8] Bu taşınma esnasında dinleyiciler bilgilendirilerek yayın durdurulmuş ve taşınma işlerinin bitmesinden sonra 18 Temmuz 1951 tarihinde tekrar yayına başlanmıştır. Saat 14.00'te gerçekleşen yayın Fuar açılışına da denk geldiği için Vali Osman Sabri Ardal, Belediye Başkanı Rauf Onursal ve zamanın devlet adamları ile politikacılar da hazır bulunmuşlardır. Fuar açılışına gelen Ekonomi ve Ticaret Bakanı Prof. Muhlis Erte ve Zamanın maliye bakanı Hasan Polatkan da açılışa bizzat katılmışlardır. Fuarda sahne almak amacıyla İzmir'e gelen Safiye Ayla, Ahmet Üstün, Zehra Bilir, Muallâ Mukadder Atakan radyoda seansa katılırlar ve beraberinde Şerif İçli, Hakkı Derman, Şükrü Tunar, Hüseyin Coşkuner, Zeki Duygulu vb. eşlik ederler. (***Yeni Asır***, 22 Ağustos 1951).

orta dalgadan yayınlarını sürdürmüştür. Radyo hizmetlerinin önemli bölümü 19.12.1979 tarihine kadar 25 yılı aşkın bir süre fuar içindeki Atlı Spor Kulübü binasında[9] sürdürülmüştür.

1960 yılında TEM firmasının imal ettiği (yerli) *orta dalga 2 kilovat* vericisi ile 1033 KHz. den yayınına devam etmiştir. 27 Mayıs 1960 devriminden önce kuruluş amacı dışında kullanıldığı gerekçesiyle *Telsiz Kanunu* hükümlerince TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi) telsizlerine devlet el koymuş ve elverişli olanlarını verici istasyonu olarak değerlendirmek üzere bir kısmını Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'ne vermiştir. Bu bağlamda İzmir **TMO**'daki telsiz de İzmir Radyosu'na verilmiştir. 400 W. gücündeki telsiz istasyonu orta dalga İzmir Radyosu ile bir süre kısa dalga üzerinden ortak yayın yapmıştır. (Bu dönemde İzmir Radyosu yayınlarının Japonya, Kore gibi Uzakdoğu ülkelerine ulaştığı ve yayınların bu ülkelerden dinlendiğine dair mektuplar alınmıştır.)[10] Kısa dalga verici daha sonra Makam emriyle tekrar TMO'ya iade edilmiştir.

İzmir Radyosu, 24.12.1963 tarih ve 359 sayılı yasa ile devlet radyosu olarak yayınlarını 01.05.19634 tarihinden itibaren TRT yasasına ve anayasaya bağlı biçimde sürdürmeye devam etmiştir. Bu tarihten itibaren yayınlarını 1967 yılına kadar 06.30–24.00 saatleri arasında günde iki defa ve ikişer saatlik aralarla sürdüren İzmir Radyosu Mart 1969 tarihinden itibaren devamlı yayına geçebilmiştir. Bu tarihten itibaren teknik, donanım, yayın kalitesi ve yayın saatlerinin uzatılması yönünde daima ilerleme kaydeden radyo, 31.08.1960 tarihinde sabah yayına başlama saati 06.30'dan 06.00'ya; gece 24.00 olan kapanış saati de 01.01.1973 tarihinden itibaren 01.00'e çekilmiştir. 09.09.1974 tarihinde başlayan Türkiye Radyoları ortak yayın saatine uygun olarak sabah yayını 05.00'e alınarak günde 1200 dakikaya ulaşılmıştır. Yine bu tarihten itibaren bölgesel yayından etkili olarak ortak yayına geçilmiştir. TRT bünyesine geçildikten sonra stüdyo ve yayın hizmetlerinin daha iyi şartlarda yürütülebilmesi amacıyla daireler kiralama yoluna gidilmiştir.

21.08.1967 yılında Fransız Thomson Houston firmasına ihale usulüyle 100+100=200 kilovat orta dalga vericiler satın alınmış ve İzmir Torbalı'ya monte edilmiştir. Bunlardan ilk 100 Kilovat devreye girdiğinde 971 KHz. Üzerinden yayın yapan İzmir Radyosunun yayınları ile aynı frekanstan Afrika'ya yönelik yayın yapan Moskova (1500 kilovat) Radyosunun yayınları birbirine karışmıştır. Benzer şekilde Erivan Radyosu ile Erzurum Radyosunun da yayınlarının karıştığı sabit olunca TRT Yönetim Kurulu Üyesi Prof. İsmet GİRİTLİ başkanlığında bir TRT heyeti sorunu çözmek üzere Moskova'ya gitmiştir. Varılan anlaşmaya göre Erivan ile İzmir Radyosunun frekansları değiştirilmiştir. 1970 yılından itibaren İzmir Radyosu 926 KHz. den yayınını sürdürmüştür. 15.10.1974 yılında ikinci 100 kilovat gücü de devreye sokulmuştur. Bu tarihten itibaren İzmir Radyosu 200 kilovat gücüne yükselmiştir. Buna rağmen İzmir Radyosunun gücü bölgenin jeolojik ve

---

9 Bu binaya Baş *tonmayster* Necdet Nemutlu tarafından 'Kovboy Karahanı' ismi verilir ve çok benimsenir.

10 İzmir Radyosu'nun bu dönem yayınları için basında ilginç fıkralar da geliştirilmiştir. Bunlardan birkaçı için bkz**.** "Radyoya Dair", ***Ege Ekspres*** Gazetesi, 4 Ekim 1960; "İzmir Radyosu", ***Ege Ekspres*** Gazetesi, 10 Ekim 1960.

jeopolitik yapısı ve çevrelendiği ülkelerin yayın etkisine maruz kalışı düşünüldüğünde henüz yeterli sayılmamaktaydı. Akşam yayınları Turgutlu, Salihli ve Çeşme gibi yakın yörelerden kolay dinlenemezken, bölge radyosu olarak Muğla, Denizli, Kütahya ve Balıkesir gibi illerden hiç dinlenememekteydi.

TRT FM yayınlarına İzmir'de ilk kez (İzmir Radyosunun dışında) 09.02.1975 tarihinden itibaren Karatepe Televizyon vericilerinden 88 MHz. Frekansında 10 kilovat gücünde *Rodhe und Swartz* marka bir vericiyle başlamıştır.

İzmir Radyosunun 1950'li kuruluş yıllarında yayınların artması ve iş yoğunluğu, beraberinde kadrolaşma ihtiyacını da getirmiştir. Emekli Sandığı, şahıs emeklilik fişleri ve bordrolar esas alınarak yapılan tespite göre 1953 yılında personel toplam 13 kişidir. Aynı yıl içinde müzisyen kadrolar henüz 'kaşeli personel' statüsünde olup toplam 70 kişiden oluşmaktadır. Sözlü yayınların kültür, eğitim, sanat, spor vb. dallarda kendilerini yetiştirmiş ve çevreye kabul ettirmiş kimseler vasıtasıyla her söz programı karşılığında ücret ödenmek suretiyle yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

Yayıncılık Anlayışı ve Prensipleri

İzmir Radyosu yıllarca modern radyoculuk ilkelerinden ve anlayışından yoksun olarak çalışmak zorunda kalmıştır. TRT kanunu çıkıncaya kadar personelin fedakârca çalışmaları sayesinde yayın yapılabilmiştir. Temel ilke olarak disiplin, sorumluluk duygusu, iç ve dış hayatta sadelik çalışanların ana prensiplerinden olmuştur. Radyo çalışanları mikrofon öncesi hazırlıklarda ciddiyetin yayın kadar önemli olduğunu bilerek hareket etmiştir. Anten, radyo çalışanı için her şeyden önemli sayılmıştır. Oradaki başarı şereftir, namustur. İzmir Radyosunun yapımcıları başlangıçta 'hizmet içi eğitim' gibi belli bir eğitime tabi tutulmadan ustadan çırağa bir yöntemle yetişmişlerdir.

Kurulduğundan itibaren doğru ve güvenilir haber kaynağı olması bakımından da İzmir Radyosu büyük öneme sahiptir. Başlangıçta 'ajans' olarak dinlenen haberler 1 Kasım 1959 tarihinden itibaren Ankara, İstanbul ve İzmir Radyoları olarak ortak yayınlanmaya başlanır.

Geçmişten Günümüze Sürdürülen Müzik Yayınları

Radyonun ilk kurulduğu günlerde İzmir Belediyesi bünyesinde bir anons merkezi iken dahi müzik yayınlıyordu. Bu yayınlar daha çok piyasadan edinilen plaklarla ve sonraki yıllarda İzmir Radyosu'nun ilk bağlama sanatçılarından biri olan İbrahim KARATAŞ'ın sazı eşliğinde söylediği türkülerle sürdürülüyordu. Bu dönemde radyodaki hizmetlerin yürütülmesi

için belediye 5–6 personel görevlendiriyordu. Türk Müziği[11] ve Halk Müziği dallarında hizmet veren ses ve saz sanatkârlarının çoğu bu dönemde seans karşılığı bir ücretle çalışmaya başladıkları görülmektedir. Stüdyodan, ses kayıt sistemlerinden yoksun olmakla beraber hemen hemen tüm yayınlar canlı sürdürülmekteydi. Bu dönemde kimi sanatçıların seslerinin yetersiz olduklarına dair basında bazı yazılar da çıkmaktaydı.[12] Söz konusu eleştirel yazılar 1952 yılında da sürmüş ve bazı gazetelerde bu konuya ilişkin şikâyetler yayınlanmıştır.[13] Bir kısım dinleyiciler kısa dalga yayınlarının Kore gibi uzak doğu ülkelerinden dinlenebildiğini belirtirken bir kısım dinleyiciler ise çok sesli müzik yayınlarının azlığından şikâyet etmişlerdir. Bu dönemde Türk Müziği alanındaki çalışmalar Ahmet AKSOY'un da yer aldığı bir komiteyle Ahmet AKSOY'un sorumluluğunda yürütülüyordu. Fasıl çalışmalarının da başına sorumlu olarak udî bestekâr Mehmet KAVALALI getirilmişti. Gerek radyo sanatçıları gerekse dışarıdan amatör olarak katılanlara usul, nota ve icra dersleri veriliyordu. Bu derslere katılmak radyo sanatçıları için mecburîydi. O günleri ve radyonun başından beri gelişimini günü gününe bilen Rüştü ŞARDAĞ şunları söylüyordu: "*İzmir Radyosu olarak İzmir'in sanat ve fikir çevresine dayanmak zorundayız. Bu sebeple Musiki Cemiyetinden çeşitli müzik muhitlerinden ve piyasanın kaliteli olan manılarından genişçe faydalanıyoruz. Daha şimdiden Güzin Ergün, Emin Gündüz, Güzide Çeleler, Fikret Karahan, Kerim İleri, Şukufe Tuncay gibi kıymetli solistlere malik olmuş bulunuyoruz. Ayrıca bağlamacı İbrahim Karataş'ın refakatinde Süheyla Panseler'in duygulu halk türküleri radyomuz dinleyicilerinin büyük ilgisini toplamaktadır. Ümit ediyoruz ki, yakın zamanda yeni yeni kıymetler daha aramıza katılacaktır…*"[14] Yine Radyonun ilk kadrolu müdürü olan Ümit Halit Demiriz, Ankara dönüşünde İzmir Radyosu'nun her alanda şartlarının iyileştirilmesine yönelik ilgililerle yaptığı görüşmeler sonrasında 10 Haziran 1952 tarihli Demokrat İzmir Gazetesinde müzik yayınlarına destek amacıyla şunları söylüyordu: "*Ankara'dan özel plaklarla bir ses alma cihazı gelmiştir. Musiki neşriyatımızın % 38,65'ini Batı, % 61.35'ini de Türk Musikisi teşkil etmektedir. 54 bin liralık bir bütçe ile arkadaşlarımızı tatmin etmek imkânsızdır. Gelecek yıl bizim için ayrı bir bütçe tanzim edilirse muhakkak ki bu husus daha iyi bir şekilde ele alınacaktır. Radyo yeni kurulmuştur ve ihtiyacımız çoktur. Bunun için ancak devamlı ve azimli çalışmamız bizi muvaffakiyete götürecek ve radyomuz Ege için faydalı bir uzuv olacaktır. Genel Müdürlük ihtiyaç nispetinde bizi daima desteklemektedir*."

1953 yılından itibaren üç farklı müzik dalında yetmiş müzisyen (solistler ve saz sanatkârları) müzik icra ediyorlardı. Ayhan YILMAM ve arkadaşları amatör bir topluluk olarak düzenli bir şekilde radyo bünyesinde halk türkülerini çalışıyorlardı. 1953 yılında Muzaffer SARISÖZEN'in teklifiyle Mustafa HOŞSU amatör olarak çalışan bu topluluğun

[11] Henüz bu yıllarda 'Türk Sanat Müziği' terimi radyolarda kullanılmamıştır. Bunun yerine 'Türk Musikisi' terimi kullanılmıştır.
[12] ***Yeni Asır***, 18 Haziran 1951; Anadolu Gazetesi, 21 Haziran 1951.
[13] ***Anadolu*** Gazetesi, 20 Kasım 1952.
[14] ***Yeni Asır***, 27 Ağustos 1951.

başına yönetici olarak getirildi ve 1953 yılından itibaren Muzaffer SARISÖZEN'in izinde 'Yurttan Sesler' topluluğu olarak radyo bünyesinde çalışılmaya devam edildi.

Arşiv bilgilerine göre İzmir Radyosunun devlet radyosu olmasından sonra TSM alanında ilk kadın solisti olarak Zehra HOŞKAN, erkek solist olarak da ilk kez mikrofona Kerim İLERİ çıkmıştır.[15] Zehra HOŞKAN, Rakım ELKUTLU'nun 'Müheyya Oldu Meclis, Sâkîyâ Peymâneler Dönsün' isimli Hüseynî şarkısını icra etmiştir.

1953 yılında Şef olarak Cüneyt ORHON[16] görülmektedir. Radyo bu dönemde adeta bir okul özelliği gösterir. Sınavla aldığı güzel ve yetenekli sesleri yetiştirmek için kurslar düzenlenir. Bu kurslarda nota, usul, makam vb. dersleri verilir. Önceleri olduğu gibi radyo yine İzmir Musiki Cemiyeti çalışmalarından yararlanır.[17] Bununla beraber Müdür H. R. DEMİRİZ ile sanatçılar arasında bazı huzursuzluklar doğar ve basına yansıyan tartışmalar olur. Radyo Müzik Yayınları Şefi udî Edip Ertan, daha önce de kanunî Bekir ÜSKÜDARLI ile Selim OLGAY görevlerinden istifa ederek ayrılırlar. Edip ERKAN'ın yerine udî Ahmet YARDIM bu görevi tedviren yürütür. Solist Suzan YAMAN'a görevine bir gün gelemediği için bir ay mikrofona çıkmama cezası verilir. Ancak radyoda verilmekte olan müzik derslerine devamı zorunlu tutulur. Bu arada radyonun ses ve saz sanatçıları basına, radyonun disiplin ve ciddiyetini desteklediklerini belirten beyanlarda bulunurlar.

Yine 1953 yılında TSM sanatçılarıyla Müdür DEMİRİZ arasında ücretlerin azlığından doğan tartışmalar yaşanır. Ellerine üç yıldır ayda 35 lira geçen sanatçılar bu durumun düzeltilmesi konusunda isteklerde bulunurlar. İstekleri yerine getirilmez. Ayrıca müdür, kendilerinin yerine daha iyi icra eden sanatçılar getirebileceğini açıklar. Bunun onur kırıcı bir tutum ve beyanat olduğunu savunan sanatçılarda huzursuzluk sürer. 13 sanatçı[18] istifa ederek görevden ayrılırlar.[19] Bu ayrılıştan doğan boşluk stajyer sanatçılarla ve yeni elemanlarla doldurulmaya çalışılır.

1953 yılının kaşeli sanatkâr listesi şöyledir:

OCAK (Solist)

Suzan Yaman

Güzide Çelebi

Güzide Ergün

Güler Özgeçit

Nimet Çubukoğlu

Güner Balcıoğlu

Mükerrem Baydan

---

[15] Bkz. ***Demokrat İzmir***, 18 Mart 1953.

[16] Cüneyt Orhon'un İzmir Radyosundaki resmi kadrosu 'Şef' olmakla beraber müdür yetkisiyle görev yapıyordu.

[17] Radyo ve İzmir Musiki Cemiyetinin yakın ilişkisi konusunda Bkz. ***Demokrat İzmir*** Gazetesi, 14 Ocak 1953.

[18] Bu sanatçılar şunlardır: Kerim İleri, Kemal Mısırlı, Emin Gündüz, Alâeddin Şensoy, Adnan Saykıray, Suzan Yaman, Zehra Hoşkan, Güzin Ergün, Güler Özgeçit, Mürüvvet Güdücü, Güzide Çelebi, Saibe Küçükoğulları ve Sabiha Coşkunlar.

[19] ***Anadolu*** Gazetesi, 2 Haziran 1953.

Selim Olgay
Vedat Uyanıker
Kerim İleri
Ayhan Yılmam
Zeki Oğuz
Durmuş Yazıcıoğlu
Kemal Bezek

SAZLAR
Fikret Karahan (Keman)
Emine Gönülden
Ali Duyarlar
Ali Şimşekyay
İbrahim Karataş (Bağlama)
Mithat Gök
Hüsnü Uludağ (Darbuka)
Mehmet Kasabalı (Ud)
Edip Ertem
Behiç Akçakaya (Kanun)
Marta Ameti (Keman)
Bihtar Çelebi (Piyano)
Fikri Şenörkmez (Akordeon)

ARALIK (Solist)
Suna Günay
Alaeddin Şensoy
Güler Özgat
Müjgan Akçeli
Emin Gündüz
Fahri Kavalalı
Atıfet Samut
Mürüvvet Güdücü
Güzin Ergün
Saibe Küçükoğulları
Suzan Taşsöken
Servet Candaş
Ahmet Çubukoğlu
Osman Türen

Güner Balcıoğlu
Remzi Güngör
Yurdanur Tökün
Merbuka Şenürkmez

SAZLAR
Mustafa Hoşsu (Bağlama)
Şerafettin Civelek
İbrahim Karataş
Alaaddin Seçgel
Cüneyt Orhon (Kemençe)
Mehmet Kutlugün (Kanun)
Emine Gönülden (Keman)
Yusuf Nalkesen (Ud)
Süleyman Şen (Klarinet)
Oya Deniz (Piyano)
Neşet Ersoy
Emin Tanınmış (Zurna)
Fikri Şenürkmez (Akordeon)
Marti Ameti (Keman)
İbrahim İzgi (Gitar)
Şükrü Güvenir (Kontrbas)
Tülin Olcan (Mandolin)
Türkan Tökün

Radyonun ses ve saz elemanı ihtiyacını karşılamak üzere 19–20 Haziran 1953 tarihlerinde sınav açılır ve bu sınavda Basın Yayın-Radyo Dairesi Müdürü Refik Ahmet SEVENGİL ile Ankara İstanbul ve İzmir radyolarının şefleri Cevdet KOZANOĞLU, Cevdet ÇAĞLA ve Cüneyt ORHON jüri olarak görev yaparlar.[20] Bu sınavlar altı gün sürer ve TSM ve THM dallarında radyo içinden ve dışından toplam 168 kişi başvurur. Daha önceden istifa eden 13 kişinin de bu sınav için başvuruda bulundukları gözlenir. Kazananlar iyi ve orta grup olmak üzere iki kısma ayrılırlar.[21] Aynı yıl müzik çalışmaları hızlandırılır ve Cüneyt ORHON Klasik Koroyu, Udî Mehmet KARAHAN fasıl heyetini, Udî Yusuf NALKESEN ise solfej çalışmalarına hocalık yapar. Kanun sazına olan ihtiyacı karşılamak için İstanbul'dan kanunî Mehmet KUTLUGÜN getirtilir.

Öte yandan 1954 yılından itibaren Radyo'da Türk Müziği, Cüneyt ORHON'un

[20] ***Yeni Asır*** Gazetesi, 19 Haziran 1953.
[21] ***Yeni Asır*** Gazetesi, 25 Haziran 1953.

yönetimi altında Arif Sami TOKER'in 2 Eylül 1954 tarihinde müzik şefliğine atanmasıyla birlikte yapılanmaya başladığı görülmektedir.[22] Özel günlerde özel programlar uygulanır. Sözgelimi Yılbaşı ve Bayramlarda özel programlar yayınlanır. Dinleyici isteklerine yönelik programlara önem verilir. Radyo yönetimi müzik programlarını güçlendirmek için 22 Mart 1954 yılında bir sınav daha yapar. THM ve TSM dallarında başvuran 150 kişi arasında 13 kişi başarılı bulunur. Sınav jürisinde bu kez Basın Yayın Radyo Dairesi Müdürü Refik Ahmet SEVENGİL, İstanbul Radyosu Müdürü Mesut Cemil TEL, İzmir Radyosu Müdürü Ümit Halit DEMİRİZ Ankara Radyosu Türk Müziği Şefi Cevdet KOZANOĞLU ve İzmir Radyosu Türk Müziği Şefi Cüneyt ORHON yer almaktadır.[23]

İzmir Radyosunun 1953 yılında müzik yayınları için ayrılan 50.000 liralık ödenek, 1954 yılında 150.000 liraya çıkartılır. Sanatçılar dört dereceye ayrılarak ücretlendirilir ve 4. derecede olan sanatçılara ayda 150 lira; 3. derecede olanlara 175 lira; 2. derecede olanlara 200 lira ve 1. derecede olan sanatçılara 225 lira ödeniyordu. Yeni alınan sanatçılara stajyer sanatçılara (6 kişi) mikrofona çıkmamak ve radyodaki eğitim amaçlı müzik derslerini takip etmek koşulu ile 75 lira ödeniyordu.[24]

Türk müziği yayınlarının yanı sıra Batı Müziğine de önem veriliyor ve bu amaçla Batı Müziği yayınlarının başına İzmir Müzik Okulu Müdürü Kompozitör Orhan BARLAS getirilir. Orhan BARLAS aynı zamanda radyoda tonmaysterlik görevini de yürütür.[25]

İzmir Fuarı, Radyonun müzik yayınları açısından büyük bir şanstır ve fuar süresince İzmir'de bulunan İstanbul Radyosunun ses ve saz sanatçıları radyoda program yaparlar. Bunların başında Zeki MÜREN, Dr. Alâeddin YAVAŞÇA, Muallâ Mukadder ATAKAN ve Sadi HOŞSES radyoda konser veriler. Saz sanatçılarından Cevdet ÇAĞLA, Fevzi ASLANGİL ve İzzettin ÖKTE üçlüsünden saz eserleri programları yaptırılır. Başlangıçta iki keman, iki ud, bir kanun ve bir tanburdan oluşan saz kadrosu, iki keman, iki ud, iki kanun, bir tanbur, bir klarnet, iki piyano, bir kemençe ve bir darbuka ilave edilerek 18'e çıkarılmıştır.

1955 yılında Basın Temsilcisi ve İzmir Radyosu'nun Müdürü yine Ümit Halit DEMİRİZ'dir. Arif Sami TOKER kadrolu müzik şefi olarak görev yaparken müzik icra eden sanatkârlar da 'kaşeli' olarak hizmet vermeye devam ediyorlardı. Tavır, okuyuş tarzı ve üslup üzerine önemle durularak sanatçıların icra kabiliyetleri arttırılıyordu. Solo sayıları arttırılırken yeni saz eserleri programlara alınıyordu. 'Radyo Türk Musikisi Korosu, Radyo Küme Faslı, Neşeli Hafta Başı, Pazar Konseri, Unutamadığımız Sesler, Amatör Bestekârlar Saati, Dört Sesten Şarkılar, Beraber Söylüyoruz Saati, Uçan Daire Kardeşler Müzikal Fantezisi, Radyo Sanatkârları Geçidi, Müzikli Bilmece, Piyano-Keman Saz Eserleri, Piyano-Keman-Klarnet Saz Eserleri, Piyano-Flüt-Akordeon Saz Eserleri, Radyo Türk Müziği Ses Ve Saz Topluluğundan Şen Parçalar, Radyo Küme Saz Eserleri, Her Hafta Bir Makam' gibi yeni ve

[22] ***Yeni Asır*** Gazetesi, 03 Eylül 1954.
[23] ***Yeni Asır*** Gazetesi, 11 Mart 1954.
[24] ***Yeni Asır*** Gazetesi, 28 Mart 1954.
[25] ***Ege Ekspres*** Gazetesi, 26 Mayıs 1954.

farklı programlar eklenmiştir.

Türk Halk Müziği alanında Mustafa HOŞSU yönetiminde Yurttan Sesler topluluğu bünyesinde sistemli çalışmalar başlatılmıştır. Tavır, üslup, nota-solfej, saz çalışmaları ve eser meşki konularında çalışmalar yapılmış ve repertuara çok sayıda halk müziği eserleri kazandırılmıştır. Bayramlarda ve özel günlerde neşeli türküler ve oyun havaları yayınlamak, illerin kurtuluş günlerine denk gelen programlarda o illerin türkülerini yayınlamak, terbiyesiz (açık –saçık) sözleri olan parçaları repertuara almamak, okuyucuların bölgesel şive ve yerel ağız özelliklerine sadık kalarak okumaları önemli sayılmıştır.

Ankara, İstanbul ve İzmir Radyoları dönüşümlü olarak birbirlerinden sanatçı takviyesi yaparak program zenginliğini sağlarlar. 1956 yılında basın Temsilciliğini Ümit Halit DEMİRİZ yürütmeye devam ederken bu kez Ağustos 1956'da Baki Süha EDİBOĞLU İzmir Radyosuna müdür olarak atanır. Arif Sami TOKER ise müzik şefi olarak görevini kaşeli sanatkâr kadrolarla beraber sürdürüyor ve program yayın saatleri Kasım ayından itibaren gece 23.00'e kadar uzatılıyordu.

1957-1958 yıllarında bu kez müdür Necdet VAROL 27 kadrolu personeli ile hizmeti ele aldığında Arif Sami TOKER ve Cüneyt ORHON'un işbaşında olmadıkları gözleniyor. Kaşeli sanatkârlar ise müzik hizmetlerine devam ediyorlardı. Ramazan ve Bayram süresince özel türküler ve maniler yayınlanıyordu. Yeni söz ve müzik programları ilave edilerek programlar çeşitlendiriliyordu. Bu dönemde sanatçılar sınava tabi tutulur ve 7 sanatçı yetersiz bulunarak tasfiye edilirken sanatçı sayısında azalma görülür fakat ücretlerde biraz arttırma yoluna gidilir. Aynı zamanda yeni sanatçılar için bir sınav açılması da gündeme gelir. 7 Kasım 1957 günü yaptığı basın toplantısında Müdür Necdet VAROL: "*Aynı nevi'deki program çakışmalarını önlemek maksadıyla Ankara ve İstanbul Radyolarıyla irtibata geçeceğini; İmkânlar nispetinde Türk Müziği Kadınlar Ses Topluluğu, Radyo Erkekler Topluluğu, İnce saz, Misafir Sanatçılar, Çok Sesli Koro, Halk Müziği Yurttan Sesler Korosu, Halk Türküleri ve Bağlama Ekibini ihtiva edeceğini*" bildirmiştir.

1959 yılında Necdet Varol 29 kadrolu personelin müdürü olarak görev yaparken halk müziği geleneğinden gelen Nazmi YÜKSELEN radyoda ilk ve son defa 'Stajyer Artist' kadrosunda yer almaktadır. Aralık 1959 yılında radyonun dördüncü müdürü Necdet VAROL'un İstanbul Program Müdürlüğüne tayini çıkar. Radyonun ve idaresinin tam anlamıyla yerleşemediğine dair basında eleştiri yazıları çıkar ve bu dönemde de sanatçıların yetişmelerine yönelik kurslar düzenlenir ve kursların sonunda sınavlar yapılır. Sınav jürisinde Radyo Müdürü Necdet VAROL, Edebiyat Öğretmeni Zeki BARAN, Fuat Edip BAKSI, İzmir Devlet Tiyatrosu öğretmenlerinden Muzaffer UZ ve Nazime AYBİRTEK yer alır.

1960 ihtilalı devletin tüm organizasyonunda ve bu bağlamda devlet radyolarında da özellikle idarî anlayış ve kadrolarda kendini hissettirecek ve zamanın gazetelerine de yansıyan çok çalkantılı bir beş yıllık döneme başlanacaktır. Asker kökenli müdür olan Tahsin KARACABEY döneminde radyo vericilerinin çıkış gücü yükseltilir. Bu dönemde radyodan

kan ilânları yapılmaya başlanır. 11 Ocak 1960 tarihinde İzmir Orduevinde ordu mensuplarına çok başarılı bir konser verilir. 21 Mart 1960 tarihinden başlanarak sanatçılar üç günde sınava tabi tutulurlar. Radyonun yayın saati 07.30 / 13.30 ile 16.00 / 23.00 saatleri arasındadır.

1964 yılında müdür Cenap OZANKAN olup 'Artist' adlı kadroların Türkçe karşılıkları kullanılır. Artık bu dönemden itibaren 'sanatkâr' yerine 'sanatçı' teriminin kullanıldığı gözlenirken sanatçıların daktilo, memur, dağıtıcı vb. kadrolarda görevlendirilmesine başlanır. Örnek olarak 1964 yılında Ses Sanatçısı Necdet ERDEMLİ 'Dağıtıcı', Bağlama Sanatçısı Mithat GÖK 'Daktilo', Ses Sanatçısı Hasan TEZEL 'Memur' kadrosunda görünüyorlardı. Bu şekliyle kadrolu eleman sayısı müdür dâhil 38 kişi idi. Aynı yıl kaşeli sanatçı dağılımı ise şöyledir: Türk Müziği ses-saz 35 sanatçı, Türk Halk Müziği ses-saz 19 sanatçı, Batı Müziğinde 10 sanatçı olarak hizmet vermekteydi. Toplam 63 kaşeli sanatçıdır:

1964 yılının kaşeli sanatkâr listesi şöyledir:

OCAK - TM

Necdet Erdemli (Şef/Solist/Korist)
İsmet Yazar (Solist/Korist)
Mualla Geçergün (Solist/Korist)
Neriman Kutlugün (Solist/Korist)
Kerim İleri (Solist/Korist)
Mustafa Erses (Solist/Korist)
Bekir Sıtkı Sezgin (Solist/Korist)
Halil Atalar (Korist)
M. Kanatlı (Korist)
Kemal Mısırlı (Korist)
Adnan Şenses (Solist/Korist)
Avni Öztürk (Korist)
Alev Engin Abaylı (Korist)
Leman Akçekal (Korist)
Hasan Tezel (Korist)
Bedri Karadağ (Stajyer Sanatçı)
M. Güdücü (Solist/Korist)
Mehmet Kasabalı (Fasıl Sanatçısı-Udi)
Emine Gönülden (Keman)
Ali Şimşekyay (Keman)
Vecihe Engin (Ud)
Yusuf Nalkesen (Ud)
Mehmet Kutlugün (Kanun)
Nihat Doğu (Kemençe)

Server Özbay (Keman)
Turan Yalçın (Kanun)
Ahmet Güneş (Ney)
Süleyman Şen (Klarnet)
Mümtaz Uygun (Piyano)
Vahit Özbiricik (Ud)
Ahmet Yardım (Ney)
Güner Erman (Ud)
Sadi Hoşses (Solist)
Dr. Ayhan Sökmen (Şef-Öğretmen-Korist)

OCAK - THM
Mustafa Hoşsu (Korist-Bağlama)
Nimet Oğuz (Korist-Solist)
Mükerrem Baydan (Korist-Solist)
Bedia Akartürk (Korist-Solist)
Durmuş Yazıcıoğlu (Korist-Solist)
Zeki Oğuz (Korist-Solist)
Ahmet Çubukoğlu (Korist-Solist)
Toygun Dikmen (Korist-Solist)
İbrahim Karataş (Bağlama)
Mithat Gök (Bağlama)
Şerafettin Civelek (Bağlama)
Hamit Çine (Bağlama)
Yılmaz İpek (Bağlama)
Alaeddin Seçgel (Bağlama)
İbrahim Dallıkavak (Darbuka)
Mehmet Darıdere (Kaval)
Abdurrahman Yörüktümen (Kaval-Ney)
Ziya İzgin (Stajyer Sanatçı)
Mürüvvet Demiral (solist-korist)

BATI MÜZİĞİ
Şekür Ertüzün (Şef)
G. Kertek (Flüt)
Adnan Nabi Polge (Flüt)
B. Batıege (Kontrbas)
Sedat Şen (Keman)

M. Ameti (Keman)
M. Halleçker (Piyano)
A. Moring (Piyano)
İ. Durant (Keman)
F. Moring (Viyolo)

İlk günlerdeki müzik yayınlarına ilişkin bazı programlar şöyleydi:

Halk Türküleri
Saz Eserleri (Kemanî Saim Özsoy idaresinde)
Amatör Müzik Saati
Sevilmiş Türkçe Şarkılar
Fasıl Musikisi (İlyas Tonguç İdaresinde)
Karşılamalar ve Pehlivan Havaları (Zurnacı Emin Tanınmış ve Arkadaşlarından)
Batı Müziğinden Şen Melodiler
Solo Şarkılar
Marşlar (Şehir Bandosu, Şef: Fuat Türkoğlu)
Oyun Havaları
Caz Müziğinden Seçme Parçalar (Hamdi Alray ve Arkadaşları)
Yurt Türküleri
Sevilmiş Şarkılar
Karışık Müzik Neşriyatı (Plaklardan)
Caz Müziği
Solo Şarkılar
Yurt Türküleri ve Oyun Havaları
Batı Müziğinden Melodiler
Karışık Seçme Şarkılar
Salon Orkestrası (Faik Onursal ve Arkadaşları)
Ege Türküleri (İzmir Şehir Bandosu Tarafından)
Fasıl Musikisi
İzmir'den Şarkılar (Asım Kültür Tarafından)
Küçük Piyano Solistleri (4-9 Yaş Arası)
Seçilmiş Tangolar
Klasik Türk Musikisi Korosu (Yöneten: Ahmet Aksoy)
Yurt Havaları
Batı Müziğinden Melodiler
Oyun Havaları
Sazın Tellerinde Memleket

Karışık Müzik Neşriyatı
Memleket Türküleri
Batıdan Hafif Melodiler
Saz Eserleri
Nağmeler
Zeybekler Geçidi
Sazlar ve Sesler Birliği
Meydan Faslından Rumeli Türküleri
Bandodan Milli Marşlar
Sanatkârlar Geçidi
Köçekçeler
İnce Sazla Makamlarda Dolaşma
Şükrü Tunar ve Arkadaşlarından Oyun Havaları
Yurt Türküleri (Süheyla Panseler)
Fasıl Musikisi
Fuardan Sesler
Şarkılar
Benjamin Gigli'den Şarkılar ve Aryalar vb.

Bu müzik programlarından başka radyo salon orkestrası ve İzzet ÖNER idaresinde radyo caz orkestrası gibi topluluklarca Batı Müziğinin farklı renkleri de yayınlara yansıtılır. Yayın planlarında Türk bestecilerine haftada bir programda yer verilmeye de başlanır. Farabî'den günümüze çeşitli bestecilerin doğum veya ölüm günlerine denk getirilerek yayınlanan programlarda bestelerine ve eserlerine de yer verilmiştir. Lemi ATLI, Rakım ELKUTLU, Muallim İsmail Hakkı Bey'e yapılan programlar gibi 12 Aralık 1951 saat 21.30 da Mehmet Akif ERSOY için 60 dakikalık özel bir program da yapılıp yayınlanmıştır.[26]

Müzik yayınlarının artması personel ihtiyacını ve mevcut sanatçıların emisyon hacminin artmasını da beraberinde getirmiştir. Sanatçılar niteliklerine göre üç gruba ayrılarak üç farklı kategoride ücretlendirilmişlerdir. Amatör sanatçılara ise ücret ödenmemiştir.

İzmirlinin Kültürel Yaşamına İzmir Radyosunun Etkisi

Ülkenin o yıllardaki teknik imkânları düşünüldüğünde üçüncü büyük kentimiz İzmir'de belediye radyosunun yayına başlaması hem şehir içinde hem de şehir dışında sevinçle karşılanmıştır. Müzik yayınları ve söz yayınlarına ek olarak sonraları radyoda bir 'Çocuk Kulübü' kurulmuş ve 'Çocukların Saati' adlı bir program yayınlanmaya başlamıştır.

[26] Bkz. ***Demokrat İzmir** Gazetesi*, İzmir, 11 Aralık 1951.

1951 Ağustos ayında Belediye Başkanı Rauf ONURSAL başkanlığında yapılan bir toplantıda bir karar alınmış ve İzmir'in kültürel dokusu dikkate alınarak yayınlarda müzik, edebiyat ve mahalli kültür zenginliğinin de radyo yayınlarına yansıtılması benimsenmiştir. Ancak bu toplantı ve yayın planlamasında müzik öncelikli bir yere sahiptir. Özellikle fuarın açık olduğu günlerde radyonun etkili yayınlara başlaması, İzmirlinin 1951 yılından itibaren sanat fikir ve kültür hayatına çok etkisi olduğu söylenebilir. İlk yayınların ardından İzmirli vatandaşlardan kimileri bizzat radyo binasına gelerek kimileri de telefonla arayarak memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Batı müziği yanlıları bir yandan yayın saatlerinin arttırılmasını talep ederken diğer yandan Türk Müziği ve Halk Müziği yanlıları da programları çok başarılı bulduklarını belirtiyorlardı. İzmirlinin bu yoğun ve sıcak ilgisi karşısında yöneticiler radyo yayınlarının kapanışını önce saat 21.00'den 21.30'a, sonraki günlerde ise 22.00'ye alır. Cumartesi günleri ise yayınlar gündüz 12.00'den 10.00'a çekilerek yayın saatleri uzatılır. Daha da önemlisi bu yoğun talepler üzerine yayın günleri haftada iki günden üç güne çıkarılır. Ancak genel olarak şikâyetler radyo yayınlarının net, güçlü ve uzaklara kadar iletilememesi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dahi İzmirlinin radyosunu benimsediği ve onu her yerde daha kaliteli olarak dinlemek istediği sonucunu ortaya koyar.

Geleneksel müziğin yanı sıra 100 kilovatlık Cumaovası Verici İstasyonunun 21.08.1967 tarihinde hizmete girmesiyle devre dışı kalan orta dalga vericisi yönetimce de uygun görülerek 'Batı Müziği' yayını yapan 'ikinci program' olarak yayına başlamıştır. Bu yolla Ankara ve İstanbul radyolarında olduğu gibi İzmirlinin de her gün Batı Müziğini dinleme şansı olmuştur. Bu sayede İzmirli gençlerin dinlemeye maruz kaldıkları komşu ülkelerin radyo yayınlarından ve İzmir Çiğli hava üssünden NATO görevlilerine yönelik Hafif Müzik yayını yapan radyonun etkisinden korunabilmesi hedeflenmiş ve büyük ölçüde başarılmıştır.

Radyoda gelişen günlük olaylar ve yayınlar İzmirliler tarafından daima dikkatle takip edilmiştir. Örnek olarak 1953 yılında patlak veren 13 sanatçının istifa olayında radyo idaresine görüşlerini aktaran pek çok dinleyici olmuştur. Yerel basında bu olaylar sıcağı sıcağına takip edilmiştir. Ayrıca programların günlük yayın akışları gazetelerin ilgili sütunlarında yer almış ve programlara ilişkin bilgiler takip edilmiştir. Yöreye, ulusa ve dünyaya ilişkin her türlü sanat, bilim, kültür ve siyasal gelişmeler bağlamında haberlere ilişkin programları dinleyen İzmirliler denilebilir ki, radyonun eğlendirirken öğreticiliğinden gayet olumlu dersler almışlar ve zikredilen alanlarda görüş, düşünüş ve muhakeme ufuklarını genişletmişlerdir. İzmir Radyosunun temelini atan İzmir Belediyesi bu anlamda halka önemli bir hizmeti gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllardan günümüze özel radyoların ve etkin televizyon yayınlarının etkisinde İzmir radyosunun da diğer yayın kuruluşları gibi etki alanı daralmıştır. Bununla beraber bölgesel ve ulusal radyo istasyonu olması bakımından TRT gibi ciddi bir devlet yayın organının içinde yer alması nedeniyle de etkili bir kuruluş olarak yayınları devam etmekte ve sadece İzmirlilere değil İzmir dışına ve

dünya insanına yayınlarını iletmektedir.

Günümüzde TRT İzmir Radyosu ***(2009 YILI İTİBARIYLA)***

Kahramanlar semtinde TRT İzmir Müdürlüğü bünyesinde İzmir Televizyon Binası ile yan yana yayın çalışmalarını sürdüren TRT İzmir Radyosunun idarî kadrosu ve sanatçı yapılanması şöyledir:

Muharrem ACAR (TRT İzmir İl Müdürü)

Oğuz KAÇTAN (TRT İzmir İl Müdür Yardımcısı - Radyodan Sorumlu)

Ahmet BÜYÜKÇULHACI (TRT İzmir Radyosu Program Servis Sorumlusu)

Hayri DAMAR: Türk Halk Müziği Servis sorumlusu (37 kadrolu sanatçı Sorumlusu)

Abdulbaki GÖKÇEN: Türk Sanat Müziği Servis sorumlusu (35 kadrolu sanatçı Sorumlusu)

Sonuç

TRT İzmir Radyosu İzmir'de kurulan ilk radyo istasyonudur. Kurulduğu günlerden günümüze kadar teknik, insan gücü, fiziksel mekân, programlar, yayın saatleri, yayın akışı ve idarî yönden sürekli değişime, gelişime ye yenileşmeye uğramıştır. 1950 yılından itibaren teknik donanımını ve fizik şartlarını tamamlayarak devlet radyosu olduğundan bu yana Türk ve batı müziği yayınlayan İzmir Radyosu, radyo sanatçılarını da istihdam etmiş olup başlangıçtan günümüze Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği topluluklarını bünyesinde barındırmıştır. Bu topluluklardan başka gençlere ve çocuklara yönelik topluluklar ve programlar yayınlayan bu radyo, 1952 yılından itibaren Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bağlanarak yayın hayatına devam etmiştir. 1964 yılında 359 sayılı TRT yasasıyla TRT'ye devredilen İzmir Radyosu, vericilerin güçlendirilmesiyle özellikle 1967 yılından itibaren daha geniş alanlara yayınını ulaştırdı. 1974 yılından itibaren TRT'nin merkez ve bölge radyolarının birleştirilmesiyle birlikte TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 radyo yayınları oluşturuldu. Değişen Anayasalar, kanunlar ve ilgili yönetmeliklere göre yapılandırılan İzmir Radyosu en son TBMM tarafından 11.06.2008 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren ve 26.06.2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5767 numaralı TRT Kanununa bağlı olarak yayın hayatını sürdürmektedir.

KAYNAKLAR:

Anadolu Gazetesi Arşivi

Demokrat İzmir Gazetesi Arşivi

Ege Ekspres Gazetesi Arşivi

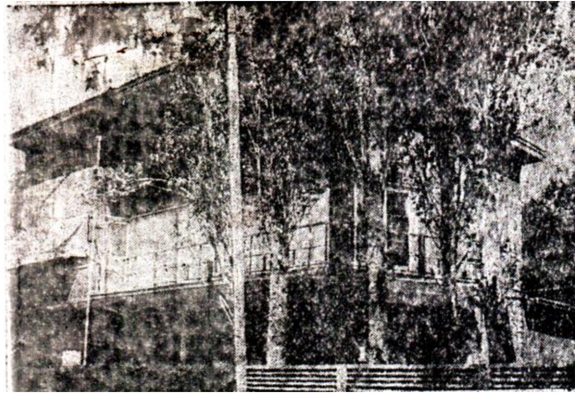
Hürriyet Gazetesi Arşivi

Hüseyin Yaltırık Özel Arşivi

KOCABAŞOĞLU, Uygur. "Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna", (TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri), *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yayınları* No: 442, Ankara, 1980.

TRT İzmir Radyosu Arşivi

Yeni Asır Gazetesi Arşivi

Atlı Spor Kulübü Binasında İzmir Radyosu-1962